

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ભારત સંઘ અને અન્યો

વિરુદ્ધ

જોસેફ પી. ચેરિયન

સપ્ટેમ્બર ૨૬, ૨૦૦૫

[અરિજીત પાસાયત અને સી. કે. ઠાકર, ન્યાયમૂર્તિઓ]

સેવા કાયદો:

બઢતી-સીમા સુરક્ષા દળમાં સબ-ઇન્સ્પેક્ટરનું પદ-૧૯૯૫માં ૨૪ જાલી જગ્યાઓ સામે વિભાગીય પરીક્ષા-અયોગ્ય માધ્યમો અપનાવવાના આધારે પરિણામો રદ કરવા-૧૯૯૮માં ૮૬ જાલી જગ્યાઓ સામે નવી વિભાગીય પરીક્ષા-અગાઉની પરીક્ષામાં તેમણે મેળવેલા ગુણના આધારે પદ પર બઢતી આપવા માટે એક કર્મચારીની અરજી, ૧૯૯૮માં ઊભી થયેલી જાલી

જગ્યાઓના સંદર્ભમાં, ભલે પછીની પરીક્ષા તેમના દ્વારા લેવામાં ન આવી હોય— ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા મંજૂરી-ટકાઉપણું-યોજાઈ:જ્યારે અગાઉની પરીક્ષાના પરિણામો ગેરરીતિના આધારે રદ કરવામાં આવ્યા હોય, ત્યારે ઉપરોક્ત પરીક્ષામાં તેણે મેળવેલા ગુણના આધારે વ્યક્તિના કેસને ધ્યાનમાં લઈ શકાતો નથી, પછીના વર્ષમાં ઊભી થતી ખાલી જગ્યાઓ સામે, તે પણ જ્યારે તે નવી પરીક્ષામાં હાજર થયો ન હતો—તેથી, આવી રાહતની મંજૂરી બિનટકાઉ છે અને હાઈકોર્ટના આદેશને રદ કરવામાં આવે છે.

૧૯૯૫માં સીમા સુરક્ષા દળમાં સબ ઇન્સ્પેક્ટરના ગ્રેડમાં હાલની રજા ખાલી જગ્યાઓ માટે વિભાગીય પરીક્ષા યોજાઈ હતી.સામાવાળાસામાવાળા— કર્મચારી કેન્દ્ર એસ. માં હાજર થયા હતા. વિવિધ કેન્દ્રો પર અયોગ્ય માધ્યમો અપનાવવાના કારણે, તમામ કેન્દ્રોનું પરિણામ રદ કરવામાં આવ્યું હતું.ત્યારબાદ, ૧૯૯૮માં ઊભી થયેલી ૮૬ ખાલી જગ્યાઓ સામે નવી વિભાગીય પરીક્ષા યોજવામાં આવી હતી.સામાવાળા પરીક્ષામાં હાજર થયો ન હતો અને ૧૯૯૮માં ઊભી થયેલી ખાલી જગ્યાઓના સંદર્ભમાં ૧૯૯૫માં યોજાયેલી વિભાગીય પરીક્ષામાં તેણે મેળવેલા ગુણના આધારે સબ ઇન્સ્પેક્ટરના પદ પર બઢતી માટે રિટ અરજી દાખલ કરી હતી.હાઈકોર્ટે રાહત આપી હતી.એટલે વર્તમાન અપીલ.

અપીલને મંજૂરી આપતા કોર્ટે

ઠરાવ્યુ : રિટ પિટિશનમાં પરિણામ રદ કરવા સામે કોઈ પડકાર નહોતો.હકીકતમાં, ઉચ્ચ અદાલતે પોતે નોંધ્યું હતું કે એક જ વ્યક્તિના પડકારના આધારે તપાસને સંપૂર્ણ રીતે રદ કરવાની હતી કે કેમ તે પ્રશ્નની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી, તેમ છતાં તેણે સામાવાળાસામાવાળા-કર્મચારીને સ્પષ્ટ રીતે બિનટકાઉ નિર્દેશો સાથે રાહત આપી હતી.હાઈકોર્ટનો મત કે જો એક કેન્દ્ર પર અયોગ્ય માધ્યમો અપનાવવામાં આવ્યા હોત, તો અન્ય કેન્દ્રોનું પરિણામ રદ ન થવું જોઈએ, તે સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય છે.સ્ટાફ કોર્ટ ઓફ ઇન્કવાયરીએ એક તારણ નોંધ્યું હતું કે કેન્દ્ર જે ખાતે પરીક્ષાના સંચાલનમાં ગંભીર અનિયમિતતાઓ હતી અને અન્ય કેન્દ્રો પર મોટા પાયે અયોગ્ય માધ્યમો અપનાવવામાં આવ્યા હતા અને તેથી પરીક્ષા રદ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો.જ્યારે ૧૯૯૫ની પરીક્ષાના પરિણામો રદ કરવામાં આવ્યા હોય, ત્યારે સામાવાળાસામાવાળા-કર્મચારીના કેસને તેણે ઉપરોક્ત પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણના આધારે ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી.સામૂહિક ગેરરીતિના કેસને ધ્યાનમાં લેતી વખતે વ્યક્તિના કેસની તપાસ કરવાનો કોઈ અવકાશ નથી.વધુમાં, સામાવાળાસામાવાળા દ્વારા લેવામાં આવેલી પરીક્ષા પછી ઊભી થયેલી ૮૬ ખાલી જગ્યાઓના સંદર્ભમાં સામાવાળાસામાવાળાને ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે તે નિર્દેશ પણ એટલો જ અસમર્થનીય છે કારણ કે

સામાવાળાસામાવાળા ૧૯૯૮માં યોજાયેલી વિભાગીય પરીક્ષામાં હાજર થયો ન હતો.તેથી, સામાવાળા-કર્મચારીને આપવામાં આવેલી રાહત બિનટકાઉ છે.
[૬૨૦-ડી-એ, એફ; ૬૨૧-એ, સી]

બિહાર શિક્ષણ બોર્ડ વિરુદ્ધ સુભાષ ચંદ્ર સિંહા અને અન્યો, એ.આઈ.આર. (૧૯૭૦) એસ.સી. ૧૨૬૯; કૃષ્ણ ચાદવ અને અન્યો વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય અને અન્યો, એ.આઈ.આર. (૧૯૯૪) એસ.સી. ૨૧૬૬; પી.એ. રત્નાકર રાવ અને અન્યો વિરુદ્ધ આંધ્રપ્રદેશ સરકાર અને અન્યો, એ.આઈ.આર. (૧૯૯૬) એસ.સી. ૨૫૨૩; કેન્દ્રીય વિધાલય સંગઠન અને અન્યો વિરુદ્ધ અજય કુમાર દાસ અને અન્યો, [૨૦૦૨] ૪ એસ.સી.સી. ૫૦૩ અને ભારત સરકાર અને અન્યો વિરુદ્ધ ઓ. ચક્રધર, એ.આઈ.આર. (૨૦૦૨) એસ.સી. ૧૧૧૯ પર આધાર રાખ્યો હતો.

સિવિલ અપીલીય હકુમત :સિવિલ અપીલ નંબર ૨૩/૧૯૯૯.

સી. ડબલ્યુ. પી. નંબર ૧૪૬૨૫/૧૯૯૭ માં પંજાબ અને હરિયાણા હાઈકોર્ટના ૦૫/૦૫/૧૯૯૮ ના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

અપીલકર્તાઓ માટે અનુવ્રત શર્મા, સુશ્રી સુષમા સૂરી અને પી. પરમેશ્વરન.

ગુડવિલ ઇન્ડીવર, (એન. પી.) સામાવાળાઓ માટે.

કોર્ટનો ચુકાદો આમના દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો

અરિજીત પાસાયત, ન્યાયમુર્તી : ભારત સંઘે ગૃહ મંત્રાલયના સચિવ અને સંઘના અન્ય પદાધિકારીઓ દ્વારા પંજાબ અને હરિયાણા ઉચ્ચ ન્યાયાલયની ખંડપીઠે આપેલા ચુકાદાની શુદ્ધતા પર સવાલ ઉઠાવ્યો છે, જેમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે સામાવાળા (હવે પછી 'કર્મચારી' તરીકે ઓળખાય છે) ૧૯૯૮માં ઉભી થયેલી ખાલી જગ્યાઓના સંદર્ભમાં ૨૪ અને ૨૫ જુલાઈ, ૧૯૯૫ના રોજ યોજાયેલી વિભાગીય પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણના આધારે સબ ઇન્સ્પેક્ટરના પદ પર બઢતી મેળવવા માટે હકદાર છે.

વાસ્તવિક પાસાનો સંક્ષિપ્ત સંદર્ભ પૂરતો હશે:

સીમા સુરક્ષા દળમાં સબ ઇન્સ્પેક્ટર રેન્કની ૨૫ ટકા જગ્યાઓ સહાયક સબ ઇન્સ્પેક્ટરમાંથી ભરવામાં આવે છે, જેમણે ઓછામાં ઓછી પાંચ વર્ષની નિયમિત સેવા આપી હોય, જો તેઓ સમયાંતરે યોજાતી નિર્ધારિત વિભાગીય પરીક્ષામાં સફળ થાય તો.બાકીના હોદ્દાઓ માટે બઢતી વિવિધ માધ્યમોમાંથી

આપવામાં આવે છે જેની સાથે વર્તમાન વિવાદની કોઈ સુસંગતતા નથી.૨૪મી અને ૨૫મી જુલાઈ, ૧૯૯૫ના રોજ દેશભરના દસ જુદા જુદા કેન્દ્રો પર વિભાગીય પરીક્ષા યોજાઈ હતી.સબ ઇન્સ્પેક્ટર ગ્રેડમાં હાલની ૨૪ ખાલી જગ્યાઓ માટે વિભાગીય પરીક્ષા લેવામાં આવી હતી.સામાવાળા-કર્મચારી સિલીગુડી (પશ્ચિમ બંગાળ) કેન્દ્રમાં હાજર થયો.જોકે મે, ૧૯૯૬માં વિભાગીય પરીક્ષાના પરિણામો જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ વિવિધ કેન્દ્રોમાં અને ખાસ કરીને જલંધર કેન્દ્રમાં ગેરરીતિ થઈ હોવાની ફરિયાદો મળી હતી.ફરિયાદ એ હતી કે તે કેન્દ્રમાંથી હાજર રહેલા મોટાભાગના ઉમેદવાર સફળ થયા હતા.સ્ટાફ કોર્ટ ઓફ ઇન્ફવાયરી દ્વારા ફરિયાદની તપાસની નોંધ લેતા અને સફળ ઉમેદવારોની યાદી વિભાગીય બઢતી સમિતિ સમક્ષ મૂકવામાં આવે તે પહેલાં, અપનાવવામાં આવેલા અયોગ્ય માધ્યમો વિશે સંતુષ્ટ થયા પછી, વિવિધ કેન્દ્રો પર યોજાયેલી સમગ્ર પરીક્ષા ૧૦મી જુલાઈ, ૧૯૯૭ના આદેશ દ્વારા રદ કરવામાં આવી હતી.વર્ષ ૧૯૯૬માં કોઈ પરીક્ષા યોજાઈ ન હતી અને હકીકતમાં, આગામી પરીક્ષા જે ડિસેમ્બર ૧૯૯૭માં યોજાવાની હતી તે એપ્રિલ ૧૯૯૮માં યોજાઈ હતી.સામાવાળા ૧૯૯૮ની પરીક્ષામાં હાજર થયો ન હતો.સામાવાળા-કર્મચારી દ્વારા લેખિત અરજી દાખલ કરવામાં આવી હતી, જેમાં અનિવાર્યપણે વિભાગીય પરીક્ષાના આધારે બઢતી માટે નિર્ધારિત ક્વોટામાં સબ ઇન્સ્પેક્ટર/ક્લર્ક તરીકે લાયક બનવાની તારીખથી તેને બઢતી આપવા માટે નિર્દેશની વિનંતી કરવામાં આવી હતી.બઢતીને અંતિમ સ્વરૂપ આપવા માટે વિભાગીય બઢતી સમિતિનું

આયોજન કરવા માટે સંઘના કાર્યકર્તાઓને નિર્દેશ આપવા માટે પણ પ્રાર્થના કરવામાં આવી હતી. હાઈકોર્ટનો મત હતો કે જો એક કેન્દ્રના સંબંધમાં ગેરરીતિના આક્ષેપો હોય તો સમગ્ર પરીક્ષા રદ થવી જોઈએ નહીં. જો કે, તેનો મત હતો કે માત્ર એક જ ઉમેદવારએ કાયદેસરતા પર સવાલ ઉઠાવ્યા હતા અને વિભાગીય પરીક્ષાના પરિણામને અસર ન આપવા બદલ, તમામ કેન્દ્રોનું પરિણામ રદ કરવું વાજબી હતું કે કેમ તે પ્રશ્નની તપાસ કરવી બિનજરૂરી હતી. જો કે, તેણે રિટ પિટિશનને મંજૂરી આપી હતી કે સામાવાળા-કર્મચારી તમામ હેતુ હેતુઓ માટે જુલાઈ, ૧૯૯૫ માં યોજાયેલી પરીક્ષામાં તેણે મેળવેલા ગુણના આધારે વિચારણા કરવાનો હકદાર છે. અધિકારીઓને એપ્રિલ, ૧૯૯૮માં યોજાયેલી પરીક્ષામાં મેરિટ યાદી બનાવતી વખતે તે ગુણને ધ્યાનમાં લેવાનો નિર્દેશ આપવામાં આવ્યો હતો. ઉચ્ચ અદાલત અનુસાર સામાવાળા-કર્મચારી ૮૬ ખાલી જગ્યાઓ સામે વિચારણા કરવાનો હકદાર હતો, જેના માટે ૧૯૯૬માં પરીક્ષા લેવામાં આવી હતી અને તે અગાઉની પરીક્ષામાં હાજર થયો તે સમયે ઉપલબ્ધ ૨૪ ખાલી જગ્યાઓ સામે જરૂરી નથી. ઉચ્ચ અદાલતનો આગળનો નિર્દેશ એ હતો કે જો સામાવાળા-કર્મચારી વિભાગીય બઢતી સમિતિ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવનારી યાદીમાં પ્રથમ ૮૬ની અંદર આવે અને વાસ્તવિક નિમણૂકો તે સંખ્યા સુધી કરવામાં આવે તો તેને બઢતી આપવામાં આવશે.

અપીલકર્તાઓના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે હાઈકોર્ટનો અભિગમ સ્પષ્ટ રીતે ખોટો છે.પરિણામો રદ કરવા અને નવી વિભાગીય પરીક્ષા માટેના નિર્દેશને કોઈ પડકાર નહોતો.ગેરરીતિના કિસ્સામાં વ્યક્તિના કેસને અલગથી ધ્યાનમાં લેવાનો કોઈ પ્રશ્ન નથી, જેમ કે કાયદામાં સ્થાયી સ્થિતિ છે.વધુમાં, એપ્રિલ, ૧૯૯૮ની પરીક્ષાના આધારે મેરિટ યાદી તૈયાર કરતી વખતે જુલાઈ, ૧૯૯૫માં યોજાયેલી પરીક્ષામાં તેણે મેળવેલા ગુણના આધારે સામાવાળા-કર્મચારીને મેરિટ યાદીમાં મૂકવાનો નિર્દેશ કાયદેસર રીતે અસમર્થનીય છે.

જ્યારે આ બાબત હાથ ધરવામાં આવે ત્યારે સામાવાળા વતી કોઈ હાજરી હોતી નથી.

અમને લાગે છે કે હાઈકોર્ટનો અભિગમ સ્પષ્ટ રીતે અસમર્થનીય છે.રિટ પિટિશનમાં પરિણામ રદ કરવા સામે કોઈ પડકાર નહોતો.હકીકતમાં, ઉચ્ચ અદાલતે પોતે નોંધ્યું હતું કે એક જ વ્યક્તિના પડકારના આધારે પરીક્ષા તેની સંપૂર્ણતામાં રદ કરવાની હતી કે કેમ તે પ્રશ્નની તપાસ કરવામાં આવી ન હતી.તેમ છતાં તેણે સામાવાળા-કર્મચારીને સ્પષ્ટ રીતે બિનટકાઉ નિર્દેશો સાથે રાહત આપી.ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો મત એ લાગે છે કે જો એક કેન્દ્ર પર અયોગ્ય માધ્યમો અપનાવવામાં આવ્યા હોત, તો અન્ય કેન્દ્રોનું પરિણામ રદ ન થવું જોઈએ.આ દ્રષ્ટિકોણ સંપૂર્ણપણે અસમર્થનીય છે.સ્ટાફ કોર્ટ ઓફ ઈન્સ્પાયરીએ એક તારણ

નોંધ્યું હતું કે જલંધર કેન્દ્રમાં પરીક્ષાના સંચાલનમાં ગંભીર અનિયમિતતાઓ હતી અને મોટા પાયે અયોગ્ય માધ્યમો અપનાવવામાં આવ્યા હતા. પ્રશ્નપત્રો લીક થયા હતા અને સંચારના આદર્શ માધ્યમો દ્વારા અન્ય કેન્દ્રો પર ઉમેદવારોને તેનું પ્રસારણ થવાની શક્યતા નકારી શકાય નહીં. આ તમામ પરિબલોને ધ્યાનમાં રાખીને પરીક્ષા રદ કરવાનો નિર્ણય લેવામાં આવ્યો હતો. જ્યારે ૧૯૯૫ની પરીક્ષાના પરિણામો રદ કરવામાં આવ્યા હોય, ત્યારે સામાવાળા-કર્મચારીના કેસને તેણે ઉપરોક્ત પરીક્ષામાં મેળવેલા ગુણના આધારે ધ્યાનમાં લેવાનો પ્રશ્ન ઊભો થતો નથી. જેમ કે નિર્ણયોની લાંબી હરોળમાં પતાવટ કરવામાં આવે છે, જ્યારે સામૂહિક ગેરરીતિના કેસને ધ્યાનમાં લેતા વ્યક્તિના કેસની તપાસ કરવાનો કોઈ અવકાશ નથી. (બિહાર શિક્ષણ બોર્ડ વિરુદ્ધ સુભાષ ચંદ્ર સિંહા અને અન્યો, એ.આઈ.આર. (૧૯૭૦) એસ.સી. ૧૨૬૯, કૃષ્ણ ચાંદવ અને અન્યો વિરુદ્ધ હરિયાણા રાજ્ય અને અન્યો, એ.આઈ.આર. (૧૯૯૪) એસ.સી. ૨૧૬૬, પી. એ. રત્નાકર રાવ અને અન્યો વિરુદ્ધ આંધ્રપ્રદેશ સરકાર અને અન્યો, એ.આઈ.આર. (૧૯૯૬) એસ.સી. ૨૫૨૩, કેન્દ્રીય વિધાલય સંગઠન અને અન્યો વિરુદ્ધ અજય કુમાર દાસ અને અન્યો, [૨૦૦૨] ૪ એસ.સી.સી. ૫૦૩ અને ભારત સરકાર અને અન્યો વિરુદ્ધ ઓ. ચક્રધર, એ.આઈ.આર. (૨૦૦૨) એસ.સી. ૧૧૧૯ જુઓ.

વધુમાં સામાવાળા-કર્મચારી દ્વારા લેવામાં આવેલી પરીક્ષા પછી ઊભી થયેલી ૮૬ ખાલી જગ્યાઓના સંદર્ભમાં વિચારણા કરવામાં આવશે તે નિર્દેશ પણ એટલો જ અસમર્થનીય નિર્દેશ છે.એપ્રિલ, ૧૯૯૮માં યોજાયેલી વિભાગીય પરીક્ષામાં સામાવાળા-કર્મચારી હાજર રહ્યા ન હતા તે ખૂબ જ મહત્વપૂર્ણ અને સુસંગત પાસાની નોંધ લેવામાં ઉચ્ચ અદાલત નિષ્ફળ રહી હતી.

હોદ્દાની ઉપર સામાવાળા-કર્મચારીને આપવામાં આવેલી રાહત બિનટકાઉ છે.ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો આદેશ રદ કરવામાં આવે છે અને અપીલ સફળ થાય છે, પરંતુ સંજોગોમાં ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ આપ્યા વિના.

અપીલ મંજૂર.

એન. જે.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.